

Από τη διαπίστωση στην ανάγκη για σχέδιο

Σπύρος Μπαλαντίνος
Εντεταλμένος Περιφερειακός Σύμβουλος
Κρήτης Διασύνδεσης Πρωτογενούς τομέα
με τον τουρισμό

του **Σπύρου Μπαλαντίνου**

Συντονιστή της Ημερίδας «Κρητών Καλλιέργειν 2026»

Η Ημερίδα «Κρητών Καλλιέργειν 2026» ανέδειξε με καθαρό τρόπο κάτι που πολλοί γνωρίζουμε, αλλά συχνά διστάζουμε να πούμε ευθέως: η Κρήτη δεν μπορεί να συνεχίσει να πορεύεται χωρίς ενιαίο σχέδιο για τον πρωτογενή τομέα και τη διασύνδεσή του με τη μεταποίηση, τη γαστρονομία και τον τουρισμό.

Το νησί διαθέτει εξαιρετικά προϊόντα, βαθιά παραγωγική γνώση, ισχυρή πολιτισμική ταυτότητα και διεθνή αναγνωρισιμότητα. Αυτό που λείπει δεν είναι η δυναμική. Είναι ο στρατηγικός σχεδιασμός, η διάρκεια, η συνεργασία και η ικανότητα να λειτουργήσουμε ως ένα ενιαίο οικοσύστημα. Αυτό ακριβώς ήταν, κατά τη γνώμη μου, το βασικό συμπέρασμα της ημερίδας: ότι η επόμενη ημέρα για την Κρήτη απαιτεί σύμπραξη φορέων, κοινό προσανατολισμό και σοβαρή επένδυση στον άνθρωπο της παραγωγής.

Η μεγάλη ανάγκη για συνέργειες

Το πρώτο και πιο ουσιαστικό μήνυμα που προέκυψε είναι ότι δεν υπάρχει βιώσιμο μέλλον χωρίς συνέργειες. Για χρόνια, ο πρωτογενής τομέας, η επιστημονική κοινότητα, η αγορά, η αυτοδιοίκηση, η μεταποίηση και ο τουρισμός κινήθηκαν συχνά σε παράλληλες τροχιές. Σήμερα, αυτό δεν αρκεί.

Η Κρήτη χρειάζεται μια νέα κουλτούρα συνεργασίας. Χρειάζεται σύνδεση της έρευνας με την πράξη, της παραγωγής με την αγορά, της τοπικής πρώτης ύλης με το τελικό τουριστικό προϊόν. Αν συνεχίσουμε να λειτουργούμε αποσπασματικά, θα συνεχίσουμε να χάνουμε χρόνο, πόρους και υπεραξία. Αντίθετα, αν επιτύχουμε ουσιαστικές συνεργασίες, μπορούμε να μετατρέψουμε τα πλεονεκτήματα του τόπου σε πραγματική αναπτυξιακή δύναμη.

Η εκπαίδευση ως προϋπόθεση επιβίωσης και όχι ως συμπλήρωμα

Ένα από τα πιο ανησυχητικά συμπεράσματα της ημερίδας αφορά την ελλιπή εκπαίδευση μεγάλου μέρους των ανθρώπων του πρωτογενούς τομέα. Το ζήτημα αυτό δεν είναι δευτερεύον. Είναι κεντρικό.

Η εμπειρία του παραγωγού παραμένει πολύτιμη, αλλά η εποχή έχει αλλάξει. Ο σημερινός αγρότης και κτηνοτρόφος καλείται να λειτουργήσει σε ένα περιβάλλον πιο σύνθετο, πιο απαιτητικό και πιο αβέβαιο

από ποτέ. Χρειάζεται γνώση για τις αγορές, για τις πιστοποιήσεις, για τις τεχνολογίες ακριβείας, για τη διαχείριση των φυσικών πόρων, για την ποιότητα και την προστιθέμενη αξία του προϊόντος του.

Η εκπαίδευση, επομένως, δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως μια παράλληλη δράση, αλλά ως βασικός όρος ανταγωνιστικότητας. Αν δεν επενδύσουμε σοβαρά στη διαρκή επιμόρφωση, στη μεταφορά τεχνογνωσίας και στη δημιουργία νέων δεξιοτήτων, θα μείνουμε πίσω όχι επειδή δεν έχουμε καλά προϊόντα, αλλά επειδή δεν θα έχουμε προετοιμάσει επαρκώς τους ανθρώπους που τα παράγουν.

Κλιματική αλλαγή και νερό: το πιο κρίσιμο μέτωπο για την Κρήτη

Η κλιματική κρίση και το ζήτημα των υδάτων αναδείχθηκαν ως ένας από τους πιο κρίσιμους πυλώνες της συζήτησης. Για την Κρήτη, το νερό δεν είναι απλώς ένα τεχνικό ή διαχειριστικό θέμα. Είναι ζήτημα επιβίωσης, ανθεκτικότητας και στρατηγικής προσαρμογής.

Η νέα πραγματικότητα απαιτεί καλύτερο σχεδιασμό, υποδομές, έξυπνη άρδευση, αξιοποίηση τεχνολογικών εργαλείων και συνολική διαχείριση των διαθέσιμων πόρων. Δεν αρκεί πλέον να βασιζόμαστε μόνο στην εμπειρική γνώση ή στη συνήθεια. Χρειάζονται δεδομένα, πρόβλεψη, πρόληψη και σύγχρονες μέθοδοι.

Η Κρήτη οφείλει να δει το νερό ως κοινό στρατηγικό κεφάλαιο. Και αυτό σημαίνει ότι η κλιματική προσαρμογή δεν μπορεί να μείνει στη θεωρία. Πρέπει να περάσει στον πυρήνα του νέου παραγωγικού σχεδιασμού.

Το χύμα προϊόν δεν δίνει το μέλλον που αξίζει στην Κρήτη

Ένα ακόμη ξεκάθαρο συμπέρασμα είναι ότι η Κρήτη δεν μπορεί να στηρίξει το μέλλον της σε ένα μοντέλο που εξαντλείται στο χύμα προϊόν. Όταν ένα μεγάλο μέρος της αξίας χάνεται πριν ακόμη το προϊόν φτάσει στον τελικό καταναλωτή, τότε έχουμε μπροστά μας ένα πρόβλημα στρατηγικής και όχι απλώς εμπορίας.

Το νησί πρέπει να επενδύσει περισσότερο στην τυποποίηση, στη διαφοροποίηση, στην ταυτότητα, στην εξωστρέφεια και στη δημιουργία επώνυμου προϊόντος με σαφή σύνδεση με τον τόπο. Η ποιότητα από μόνη της δεν αρκεί. Πρέπει να συνοδεύεται από οργάνωση, αφήγηση, συνέπεια και πρόσβαση σε αγορές που αναγνωρίζουν και πληρώνουν την υπεραξία.

Η Κρήτη δεν είναι τόπος φθηνής πρώτης ύλης. Είναι τόπος με προϊόντα που φέρουν πολιτισμό, ιστορία και αυθεντικότητα. Αυτό πρέπει να αποτυπωθεί πιο καθαρά

και στην εμπορική στρατηγική μας.

Οι πιέσεις στον πρωτογενή τομέα είναι πλέον ασφυκτικές

Η ημερίδα ανέδειξε και κάτι ακόμη που δεν μπορεί να αγνοηθεί: ο πρωτογενής τομέας δέχεται σήμερα πολλαπλές και έντονες πιέσεις. Υψηλό κόστος παραγωγής, διεθνής ανταγωνισμός, κλιματική αβεβαιότητα, διοικητικές δυσλειτουργίες, ανάγκη για νέες επενδύσεις και ολοένα μεγαλύτερες απαιτήσεις από την αγορά συνθέτουν ένα ιδιαίτερα δύσκολο περιβάλλον.

Αυτό σημαίνει ότι ο παραγωγός δεν χρειάζεται μόνο στήριξη. Χρειάζεται ένα διαφορετικό πλαίσιο λειτουργίας. Χρειάζεται λιγότερα εμπόδια, καλύτερα εργαλεία, περισσότερη οργάνωση, ισχυρότερη θέση μέσα στην αλυσίδα αξίας και ένα σταθερότερο αναπτυξιακό περιβάλλον.

Ο πρωτογενής τομέας της Κρήτης δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας τομέας που απλώς αντέχει. Πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ένας τομέας που μπορεί να πρωταγωνιστήσει, αρκεί να αποκτήσει τις προϋποθέσεις για να το κάνει.

Η ευκαιρία του 2026 και το πραγματικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα της Κρήτης

Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, η ανακήρυξη της Κρήτης ως Γαστρονομικής Περιφέρειας της Ευρώπης για το 2026 αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Δεν πρόκειται απλώς για έναν τιμητικό τίτλο. Πρόκειται για μια ευκαιρία να συνδεθούν πιο ουσιαστικά ο πρωτογενής τομέας, η μεταποίηση, η γαστρονομία, η φιλοξενία και η συνολική εικόνα του νησιού προς τα έξω.

Η γαστρονομία μπορεί να αποτελέσει πραγματικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για την Κρήτη, ακριβώς γιατί συνδυάζει την ποιότητα των τοπικών προϊόντων με τον πολιτισμό, την αυθεντικότητα και την εμπειρία. Ο κρητικός διατροφικός πολιτισμός δεν είναι μόνο στοιχείο παράδοσης. Είναι εργαλείο ανάπτυξης. Είναι ένας τρόπος να δώσουμε μεγαλύτερη αξία στα προϊόντα μας, να διαφοροποιήσουμε το τουριστικό μας προϊόν και να ενισχύσουμε τη διεθνή ταυτότητα του τόπου.

Αν, λοιπόν, θέλουμε να κρατήσουμε το πιο ουσιαστικό συμπέρασμα της ημερίδας, αυτό είναι ένα: η Κρήτη χρειάζεται κοινή στρατηγική, καλύτερη εκπαίδευση, ανθεκτικότητα απέναντι στην κλιματική κρίση, στροφή από το χύμα στην υπεραξία και ισχυρές συνεργασίες σε όλα τα επίπεδα. Μόνο έτσι θα μπορέσουμε να μετατρέψουμε τη γαστρονομία και τον κρητικό διατροφικό πολιτισμό σε πραγματικό μοχλό ανάπτυξης και σε διαρκές ανταγωνιστικό πλεονέκτημα για το νησί μας.